

Տ. ԶԱՔԱՐԻԱ ՍԱՅՐԱԳՈՒՅՆ ՎԱՐԴԱՊԵՏ ԲԱՂՈՒՄՅԱՆԻ ՔԱՐՈՉԸ՝
ԽՈՍՎԱԾ Ս. ԳԱՅԱՆԵ ՎԱՆՔՈՒՄ ՍԱՏՈՒՑՎԱԾ Ս. ՊԱՏԱՐԱԳԻՆ

(30 հուլիսի, 2023 թ.)

Յանուն Հօր եւ Որդւոյ եւ Հոգւոյն Սրբոյ. ամէն:

«Վասն այստիկ թողցէ այր զհայր եւ զմայր
եւ երթիցէ զհետ կնոջ իւրոյ, եւ եղիցին
երկոյնեան ի մարմին մի»

(Մատթ. ԺԹ. 5):

Սիրելի՛ հավատացյալներ,

Այսօր աշխարհում ավանդական արժեքների պահպանման եւ ինքնուրույն ճգնաժամ է: Նոր աշխարհակարգի ձեւավորման եւ համաշխարհայնացման սրընթաց գործընթացում փորձում են վերաշարադրել մարդկության պատմությունը, մարդկանց կտրել իրենց արմատներից, հիշողությունից, հայրենիքից, խելաթյուրել հոգեւոր-բարոյական արժեհամակարգը եւ «ժամանակակից» մտածողություն ու բարքեր ներմուծել տարբեր հասարակություններում: Բազմաբեւեռ աշխարհն իր գեղեցկությամբ եւ զանազանությամբ այլեւս նորաձեւ չէ, միաձեւություն է պարտադրվում ամեն ինչում: Յավոք, այս ճգնաժամերը չեն շրջանցել նաեւ մեզ համար այդքան կարեւոր ավանդական-քրիստոնեական ընտանիքն ու ընտանեկան արժեքները: Մեր աչքի առաջ օրեցօր փոխվում է հայ ընտանիքի մոդելը, երկու սիրող սրտերի անքակտելի միությունը դառնում է պարզապես մարմնական հաճույքների, եսի, սեփական ցանկությունների բավարարման վայր ու կորչում է Ս. Պապի խորհրդավորությունը եւ սրբության ընկալումը:

ՀՀ վիճակագրական կոմիտեի վերջին տվյալների համաձայն՝ մեր երկրում ամուսնացող երեք զույգերից մեկն ամուսնալուծվում է: Պարզ է, չէ՞, որ անգամ այս պաշտոնական թվերը բոթաբեր եւ տխուր են... Ամուսնալուծման պատճառները տարբեր են՝ երբեմն էլ անհեթեթ: Դրանցից ամենատարածվածը երկուսն են՝ «այլեւս սեր չկա» կամ «իրար չհասկա-

ցան զույգերը»։ Բայց ամենամտահոգիչն այն է, որ ամուսնալուծվում են ոչ միայն նորակազմ ընտանիքները, այլև այնպիսի զույգեր, որոնք տասը, քսան տարի միասին են ապրել, տուն-տեղ դրել ու զավակներ ունեցել։ Սա ցույց է տալիս, որ այլ արժեքներ են սողոսկել մեր ընտանիքներ։ Այս իրավիճակը բոլորիս պետք է մտահոգի, եթե ուզում ենք առողջ եւ ուժեղ հասարակության մեջ ապրել։ Շատերն ապրում են իրար հետ քաղաքացիական ամուսնուկայամբ եւ առանց Աստծու օրհնության, միմյանց հանդեպ առանց որեւէ պատասխանատվության ու պարտավորության՝ պարզապես գերի դառնալով իրենց մարմնական հաճույքներին։ Այսօր երիտասարդներից եւ միջին սերնդից շատերը չեն ցանկանում ամուսնանալ, պատասխանատվություն ստանձնել, անցավ գլուխը ցավի տակ դնել, գերադասում են ազատ կյանքը՝ առանց որեւէ պարտավորության։ Եթե անգամ ամուսնանում են, ապա նաեւ հեշտուկայամբ ամուսնալուծվում են։

Այսօրվա Ավետարանը հենց այս խնդրի մասին է։ Փարիսեցիները մոտենում են Հիսուսին եւ ամուսնալուծության մասին հարցնում, թե որեւէ մեկն իրավունք ունի՞ ինչ-որ պատճառով իր կնոջն արձակելու։ Հարցումը պատահական չէր, որովհետեւ հրեաներն ամուսնալուծության վերաբերյալ միանշանակ եւ հստակ պատասխան չունեին։ Հրեաների համար նույնպես ընտանիքը շատ կարեւոր էր եւ սրբազան պարտք։ Եթե քսանամյա հրեան դեռ ամուրի էր, ապա դրանով նա խախտում էր «Աճե՛ք, բազմացե՛ք եւ լցրե՛ք երկիրը» (Ծննդ. Ա. 28) աստվածաշնչյան պատվիրանը։ Չամուսնանալու միակ արդարացի պատճառն Օրենքի ուսուցմանը նվիրվելն էր։ Հրեական բաբբիական դպրոցներն ամուսնալուծության հարցում տարակարծիք էին։ Մի մասը կարծում էր, որ ամուսնալուծվելու հիմնական պատճառները երկուսն էին՝ պոռնկությունը եւ անպտղությունը։ Մինչդեռ մյուսները պնդում էին, որ տղամարդը կարող է կնոջը թողնել, եթե նա փչացրել է ճաշը, առանց սանրվելու քայլել, խոսել այլ տղամարդկանց հետ եւ այլն։ Փարիսեցիների նպատակն էր ամեն զնով Հիսուսին ներքաշել այս քննարկումների մեջ։ Ի զարմանս նույն փարիսեցիների՝ Հիսուս ոչ թե պաշտպանեց հրեական միջավայրում շրջանաւորող այս կամ այն կարծիքը, այլ նրանց ուշադրությունը հրավիրեց արարչագործության սկզբին. «Դուք չե՞ք կարդացել, թե Նա, Ով ստեղծեց, հենց սկզբից արու եւ էգ ստեղծեց նրանց (Ծննդ. Ա. 27, Ե. 2), եւ ասաց. «Ուստի տղամարդը պիտի թողնի իր հորն ու մորը եւ գնա իր կնոջ հե-

տեւից, եւ երկուսը մեկ մարմին պիտի լինեն» (Ծննդ. Բ. 24): Ուրեմն՝ ոչ թե երկու, այլ մեկ մարմին են: Արդ, ինչ Աստված միացրեց, մարդը թող չբաժանի» (Մատթ. ԺԹ. 4—6): Աստված Ադամին եւ Եւային ստեղծեց որպէս միմյանց օգնական՝ կատարյալ միութեամբ եւ անբաժանելի կապով: Նրանք են իսկական օրինակը յուրաքանչյուր նորաստեղծ ընտանիքի համար: Սա օրհնված միութիւնն է, անխզելի կապ ամուսինների միջեւ, երբ անգամ մարդիկ պետք է առանձնանան իրենց ծնողներից եւ ստեղծեն սեփական դրախտը: Իսկ Մովսէս մարգարեն պատվիրեց կնոջն արձակման թուղթ տալ հրեաների խստասրտութեան պատճառով:

Սիրելիներ, ամուսնալուծութիւնն ամեն ընտանիքի համար մեծ ողբերգութիւն է, որից տուժում են նաեւ երեխաները: Այստեղ նկատի չունենք այն եզակի դեպքերը, երբ իրարից բաժանվելն օգտակար եւ փրկութիւն է տվյալ զույգի համար միմյանց կյանքը չփչացնելու եւ մարդկային շփման մթնոլորտը պահպանելու տեսանկյուններից: Մեր ցավն այլ է, երբ եկեղեցում Աստծու առաջ իրար տեր եւ հնազանդ ուխտած մարդիկ, որոնք խոստացել են անմնացորդ սիրել իրար, բաժնեկից դառնալ կյանքի բոլոր փորձութիւններին ու մարտահրավերներին, հեշտութեամբ բաժանվում են: Մի պահ փորձեք պատկերացնել, թե ինչ կլիներ մեր ընտանիքների հետ, եթե մեր ծնողներն ամեն խոչընդոտից կամ դժվարութիւնից հետո ցանկանային ամուսնալուծվել: Ուրեմն այս ամենը թույլ չտալու եւ առողջ ընտանիքներ ունենալու համար պետք է խորութեամբ հասկանանք Ս. Պսակի խորհուրդը, քրիստոնեական ընտանիքի արժեհամակարգն ու ամուսնութիւնից առաջ անպայման նախապատրաստվել: ԶԷ որ ընտանիք կազմելը խաղ ու պար չէ, այլ գիտակցված որոշում, որից պիտի շահեն նաեւ հասարակութիւնը, երկիրը, Եկեղեցին:

Ավետարանական այս նույն դրվագն է ընթերցվում նաեւ եկեղեցում Ս. Պսակի խորհրդակատարութեան ժամանակ՝ մեզ հիշեցնելով դրախտային երանական կյանքը, որից առաջ կարդում ենք նաեւ Ս. Պողոս առաքյալի՝ եփեսացիներին ուղղած թղթից մեկ հատված: Այստեղ առաքյալը խոսում է տղամարդու եւ կնոջ պարտականութիւնների մասին, իսկ ամուսնութիւնը բացատրում Եկեղեցու եւ Քրիստոսի հարաբերութիւնների օրինակով (տէս Եփես. Ե. 22—32): Այդ մեծ խորհրդի հարաբերութիւնն անմիջական էր՝ սիրով լի եւ անբաժան: Նույն այս օրինակով էլ պետք է ստեղծվեն մեր ընտանիքները: Ինչպէս Տերն Իր թանկագին արշունը հեղեց խաչի վրա՝ հանուն մարդկութեան փրկութեան, նույն ձեւով

էլ ամուսնացողները պետք է պատրաստ լինեն ինքնազոհաբերվելու, մի կողմ դնելու իրենց եսը, հաճախ անձնական ցանկությունները՝ ընտանիքը փրկելու եւ պահպանելու համար:

Ս. Պսակի ծեսի ժամանակ փեսայի եւ հարսի գլուխներին թագեր կամ պսակներ ենք դնում, որոնք խորհրդանշում են հաղթանակը, փառքը եւ նահատակությունը: Սրանով ամուսնացողները նմանվում են նախածնողներ Ադամին եւ Եւային՝ իբրեւ արարչագործության պսակներ: Այդ պսակները նաեւ հաղթանակի խորհրդանիշերն են, բայց ոչ թե հաղթանակ կամ առավելություն մեկը մյուսի հանդեպ, այլ հաղթանակ թերությունների եւ մեղքի դեմ պայքարում: Եւ վերջապես՝ դրանք նման են Եկեղեցու կյանքում հանուն հավատքի եւ Քրիստոսի մարտիրոսացածներին, երբ ամեն անգամ կարիք ունենք վկայելու մեր սիրո, հավատարմության եւ փոխադարձ հարգանքի մասին: Այս արժեքներն են քրիստոնեական ընտանիքի հիմքը, որ հաճախ անվանում ենք նաեւ «փոքր Եկեղեցի», որտեղ թագավորում են սերը, միությունը եւ միասին կատարելության հասնելու ձգտումը: Այստեղ խնդիրները պետք է լուծվեն ոչ թե ծեծ ու ջարդով, այլ միմյանց հետ խոսելով ու զրուցելով: Այլ խոսքով՝ ընտանիքը միմյանց բացահայտելու, գնահատելու եւ արժեւորելու սրբազան համալսարան է, երբ հասկանում ես, որ միայն այդտեղ ես կարողանում ավելի կատարյալ եւ ամբողջական դառնալ:

Քրիստոսի Եկեղեցու սրբակյաց հայրերից Ս. Հովհան Ոսկեբերանը տղամարդու եւ կնոջ հարաբերությունը համեմատում է ձեռքերի եւ աչքերի հետ: Երբ ձեռքերը ցավում են, աչքերն արցունքով են լցվում, երբ աչքերն են արցունքոտվում, ձեռքերը մաքրում են դրանք: «Միմյանց բեռը կրե՛ք եւ այդպիսով կատարե՛ք Քրիստոսի սիրո օրենքը»,— ասում է առաքյալը՝ հորդորելով ապրել սիրո եւ համերաշխության մեջ: Ընտանիքը եսակենտրոն չի կարող լինել, նման ընտանիքը դատապարտված է ձախողման ու ամուսնալուծման: Ընտանիքում տղամարդն ու կինն ունեն իրենց գործառույթները, որոնց սիրո պտուղները զավակներն են: Խոսե՛ք, զրուցե՛ք միմյանց հետ ձեր խնդիրների, ցանկությունների, ծրագրերի մասին, փորձե՛ք հասկանալ մեկդ մյուսին, որպեսզի կարողանաք պահել նաեւ Աստծուն տրված ձեր խոստումը:

Ընտանիքը նման է խարույկի, որ ժամանակ առ ժամանակ բոցավառվելու կարիք ունի: Կրակի ուժգնությունն ու կայունությունը կախված են եւ տղամարդուց, եւ կնոջից: Երբեմն տղամարդը պետք է փայտ նետի կրա-

կի մեջ, երբեմն էլ՝ կինը, երբեմն պետք է ուղղակի լուել եւ հետո արտահայտվել: Եւ այս ամենը միայն մեկ բանի համար, որ պահպանվի ընտանեկան անդորրը, եւ սերը չպակասի: Միշտ հիշե՛ք, սիրելիներ, որ մարդիկ չեն ամուսնանում, որովհետեւ տարիքը հասել է, ծնողներն այդպես են ուզում կամ այլ պատճառաբանությամբ, մարդիկ ամուսնանում են, որովհետեւ ուզում են ավելի երջանիկ լինել: Իսկ այդ աստվածաշնորհ երջանկությունը պահելու եւ պահպանելու համար ամեն ինչ պետք է անել. զավակներին մեծացնել սիրով, ճիշտ արժեքներ սերմանել նրանց հոգիներում եւ սրտերում, կենդանի օրինակ դառնալ նրանց համար:

Այսօր մեր կյանքը փոթորկված է զանազան պատճառներով: Թիրախավորված են ավանդական արժեքները, մեր ինքնության կարեւոր բաղադրիչները՝ լեզուն, դպրոցը, բանակը, Եկեղեցին ու ընտանիքը: Մեզ ամեն կերպ փորձում են համոզել, որ դարեդար սխալ, կեղծ արժեքներով ենք ապրել, եւ եկել է լուսավորվելու դարաշրջանը: Իսկ այս ամենին մենք պետք է պատասխանենք առողջ ընտանիքներ ստեղծելով եւ շատ զավակներ ունենալով: Եթե ցանկանում ես դրախտավայր Հայոց աշխարհում ապրել, ապա ստեղծի՛ր սեփական դրախտդ՝ միշտ հիշելով Մուրացանի ոսկե խոսքերը. «Ազգերի զորությունը ընտանիքների մեջ է, զորավոր է այն ազգը, որ ունի զորավոր ընտանիքներ, սիրով, միություն, առաքինի եւ հավատարիմ կենակցությամբ ապրող ընտանիքներ...: Ով որ կամենում է զորավոր տեսնել յուր ազգը եւ հաղթող՝ հայրենիքը, նա ամենից առաջ ընտանիքները պիտի խնամե»:

Թող Աստված առողջ եւ հաստուն պահի հայ ընտանիքն ու մեր մեծ ընտանիքը՝ Հայաստան աշխարհն այժմ եւ հավիտյանս. ամեն:

